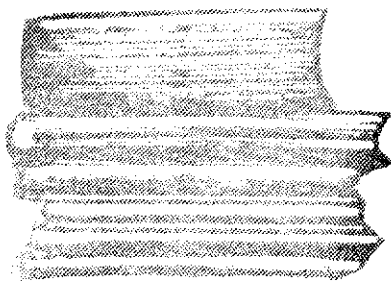

اربعینیات

در فضایل

امیر مؤمنان (ع)

ع. باقری بیدهندی

یکی از سنت‌های پسندیده و خدمت‌های شایسته که از دیر زمان تا کنون بین محدثان و عالمان شریعت و سالکان طریقت معمول بوده است، اهتمام ورزیدن به تألیف آثار با عنوان‌هایی مانند «اربعین»، «الأربعون حدیثاً»، و آوردن چهل حدیث درباره یک موضوع یا موضوع‌های گوناگون است. علت خلق آثار پرشمار خطی و چاپی از این دست، وارد شدن احادیث مستفیض، بلکه متواتر از طریق عامّه و خاصّه است که در آنها، حفظ چهل حدیث، فراوان توصیه شده است.^۱ در یکی از این روایات آمده است که رسول خدا فرمود:

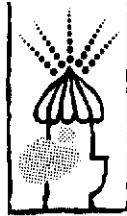
هر کس از امت من چهل حدیث از آنچه در امور دین به آنها نیازمند است، حفظ کند، پروردگار در روز رستاخیز، او را فقیهی (دین شناسی) دانشمند برمی‌انگیزد.^۲

۱. بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۵۶؛ کتاب الأربعین، محمد باقر مجلسی، بیروت: دارالکتاب الاسلامی، ص ۱۰.

الأربعون حدیثاً فی اثبات امامة امیر المؤمنین، ماحوزی بحرانی، ص ۲۶؛ الأربعین الهاشمیة، ص ۷.

۲. الخصال، چاپ جامعه مدرسین، ص ۴۲ (باب الأربعین)؛ بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۵۳؛ ثواب

الاعمال، ح ۳۰۱؛ الأربعین الحسینیة، ص ۴.

این ذخایر بسیار ارزشمند که بخشی از منابع حدیثی فریقین را به خود اختصاص داده است،^۳ کمک شایانی به اشاعه حدیث و فرهنگ اسلامی کرده است.

نخستین کتاب اربعین

استاد کاظم مدیرشانه چی می نویسد:

تا آن جا که این جانب سراغ دارد، اوّلین کتاب اربعین، در نیمه سده سوم، توسط دو نفر از عالمان حدیث، هم زمان نوشته شده است.

نخست، اربعین ابوالحسن محمدبن اسلم بن سالم کندی طوسی (م ۲۴۲ق) است که از ثقات محدثان خراسان بوده است.^۴

دیگر، اربعین حافظ ابوالحسن مؤید بن محمد بن علی قرشی طوسی که از ثقات و پیشوایان حدیث بوده و به سال ۲۴۲ق، در گذشته است.^۵

در اعصار بعدی، اربعین نویسی متداول گشته و اربعین هایی در موضوعات مختلف، به رشته تحریر کشیده شده است.^۶

عناوین اربعینات

پاره ای از این دفترهای معرفت، از سوی فراهم آورندگان، با اسامی خاص، نامگذاری شده اند و پاره ای دیگر، با عنوان عام «الأربعون حدیثاً» یا «چهل حدیث»، خوانده می شوند.^۷

۳. ر.ك: الذریعة، ج ۱، ص ۴۰۹-۴۳۴ که در آن، نام ۷۶ «اربعین» در فهرست کتب حدیثی المكتبة الظاهرية دمشق از ۴۶ کتاب اربعین و در جلد اول فهرست مخطوطات دارالکتب القومية قاهره، ۱۴۰ کتاب با عنوان «اربعین» و در جلد دوم، نام پانزده کتاب، آمده است. نیز، ر.ك: دليل مؤلفات الحدیث الشریف المطبوعة القديمة والحديثة، ج ۲، ص ۶۵۹ به بعد، ذیل عنوان «الأربعون حدیثاً»؛ کشف الظنون.

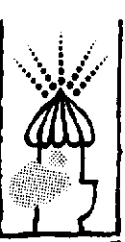
۴. فهرست مخطوطات دارالکتب الظاهرية، بخش حدیث.

۵. همان جا.

۶. اربعین جامی، ص ۹ (مقدمه).

۷. الذریعة، ج ۱، ص ۴۰۹.

شیوه‌های اربعینیات و مباحث آنها

چهل حدیث‌هایی که در آغاز تدوین می‌شد، مقصور بر جمع چهل حدیث و شرح الفاظ غریب آن بود؛ اما بعدها فراهم آورندگان این آثار، هر یک بنا به ذوق و سلیقه خود، در گزینش، شیوه‌هایی اختیار کردند و جانب خاصی را در نظر گرفتند و گاه به موضوعات خاص، توجه داشتند؛ چنان که جمعی در فروع، عده‌ای در جهاد، بعضی در زهد، پاره‌ای در ادب، و دسته‌ای در خطب، اربعین‌هایی نگاشته‌اند که هر یک در زمینه خود، مفید است.

مثلاً ابن عساکر، چهل حدیث از چهل شیخ، از چهل شهر، شنید و جمع‌آوری نمود و در دو جزء، تدوین کرد.^۸ و رهاوی، چهل حدیث از روایان چهل شهر، جمع کرد (نسخه‌ش ۱۰۴۰ کتاب‌خانه ظاهریه)، و شیخ مفید ابو محمد عبدالرحمان بن احمد بن حسین خزاعی (جد شیخ ابوالفتوح رازی)، کتاب *الاربعین فی فضائل علی امیرالمؤمنین (ع)* را تألیف کرد.^۹ بعضی از گردآورندگان، چهل حدیث درباره موضوع خاصی انتخاب کردند و بعضی هم به تنوع در احادیث، نظر داشته‌اند.^{۱۰} بسیاری از اربعین‌نویسان نیز چهل حدیث خود را به روایات در فضایل و مناقب خاندان پیامبر (ص) اختصاص داده‌اند.^{۱۱}

اسعد بن ابراهیم بن حسن حلّی در کتاب خود، *الاربعون حدیثاً فی الفضائل والمناقب*، از امام شافعی و امام احمد بن حنبل، نقل کرده که مراد حضرت رسول از حفظ اربعین حدیث، چهل حدیث در مناقب ائمه اطهار (ع) است.

۸. *روضات الجنات*، ج ۲، ص ۶۶.

۹. ر. ک: فهرست *منتجب‌الدین*، ص ۱۵۷.

۱۰. برای مثال، این کتاب‌ها را می‌توان بر شمرد: اربعین، علی بن فضل، در فضایل دعا و دعا کننده؛ اربعین، عبدالرحمان سلّمی، در اخلاق صوفیه؛ اربعین سید دالدار علی هندی، در فضیلت علم؛ *الاربعون حدیثاً فی حقوق الاخوان*، ابن زهره؛ *الاربعین حدیثاً فی شان المهدی (ع)*، ابو نعیم اصفهانی؛ اربعین، میرلوحی، درباره امام زمان (ع)، اربعین، سید محمد مهدی تنکابنی، درباره متعه؛ اربعین، جعفر بن محمد تهرانی، درباره مسح رجلین (دوبا).

۱۱. مانند اربعین شیخ بهایی و اربعین الهاشمیة و الاربعین علامه مجلسی.

مؤلف ینابیع المودّة می نویسد :

احمد بن حنبل گفت: پیامبر(ص) را در عالم رؤیا دیدم. به من فرمود: «ای احمد! در قول شافعی شک کرده ای که در حدیث من است: "مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنَ السَّنَةِ كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ"»^{۱۲}؟ آیا نمی دانی که فضایل اهل بیت من از سنت است؟»^{۱۳}

در این میان، دانشوران شیعه و اهل سنت، رقم چشمگیری از چهل حدیث های خود را به فضایل و مناقب بی شمار مولای متقیان، امیر مؤمنان علی بن ابی طالب(ع) اختصاص داده اند و به عنوان یکی از عمده ترین و بارزترین مسائل دینی مورد نیاز مردم، به آن اهمّیت داده اند و به دلیل مقید بودن به عدد چهل، تنها گوشه هایی بسیار محدود از فضایل، شئون و مقامات امیر مؤمنان علی(ع) را در آثار خود آورده اند.

در این مجال، تعدادی از اربعین هایی را که در بیان مناقب و فضایل امام علی(ع) نگاشته شده اند، می آوریم.

۱. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين و اثبات امامته، عماد الدين حسن بن علي بن علي بن طبري. ^{۱۴}
 ۲. الأربعون حديثاً في مناقب أمير المؤمنين(ع)، محسن فيض كاشاني (م ۱۰۹۱ق). ^{۱۵}
 ۳. كتاب الأربعين عن الأربعين في فضائل علي أمير المؤمنين(ع)، ابو محمد عبدالرحمان نيشابوري خراسي. ^{۱۶}
- تحقيق: محمد باقر محمودي، تهران: مؤسسه چاپ و نشر وزارت فرهنگ و ارشاد

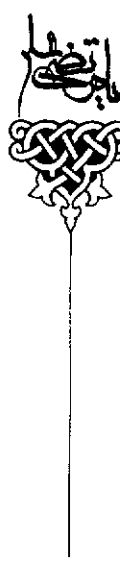
۱۲. بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۵۳-۱۵۸؛ كنز العمال، ج ۱۰، ص ۲۲۴.

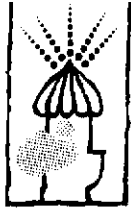
۱۳. ینابیع المودّة، ...

۱۴. الذریعة، ج ۸، ص ۴۱۴؛ ریحانة الادب، ج ۴، ص ۱۹۹.

۱۵. ر.ك: ايضاح المكنون، ج ۱، ص ۵۴؛ مرآة الكتب، ج ۲، ص ۲۳؛ كشف الحجب، ص ۳۶؛ ریحانة الادب، ج ۴، ص ۳۷۵.

۱۶. فهرست منتجب الدين، ص ۱۵۷؛ مرآة الكتب، ج ۱، ص ۲۳-۲۴؛ فهرست نسخه های خطی كتاب خانه آية الله مرعشي، ج ۳، ص ۱۸۵-۱۸۶؛ ايضاح المكنون، ج ۲، ص ۲۶۵.

اسلامی، ۱۴۱۳ق، ۱۱۰ص، وزیری.

نسخه‌ها

کتاب خانه آیه الله مرعشی قم، شماره ۹۹۰، ۳/۱۰۹۶۶.

کتاب خانه آیه الله فاضل خوانساری در خوانسار، شماره ۳/۱۴۶.

۴. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين (ع)، جمال الدين يوسف بن حاتم شامي

عاملی (صاحب الدرّ النظیم) ۱۷

نسخه

دارصدام در بغداد، شماره ۲/۳۰۱۳۷.

۵. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين (ع) مستخرجة من كتب أهل السنة،

يوسف بن احمد بن ابراهيم درازی بحرانی (م ۱۲۸۶ق) ۱۸

۶. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين (ع)، محمد شفيح استرآبادی.

نسخه‌ها

کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره ۱۳۴۶۳ در ۹۷ ورق، تحریر سال ۱۱۱۶ق.

(فهرست، ج ۹، ص ۲۶۴)

کتاب خانه ملک تهران، شماره ۵۸۴۵/۹/۶۸۰.

۷. الأربعون حديثاً في فضائل علي (ع)، علی بن محمد اسدآبادی (ق ۱۱).

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، مجموعه شماره ۱۰۵۵۹۴/۱۰۱/۱۰۷-پ. (فهرست،

ج ۱۴، ص ۳۶۰-۳۶۱)

۸. أربعون حديثاً في فضائل علي (ع)، يوسف بن اسماعيل نبهاني (۱۲۶۵-۱۳۵۰ق) ۱۹.

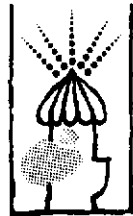
۹. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين (ع)، مؤلف : ناشناخته.

۱۷. الذريعة، ج ۱، ص ۴۳۴ و ج ۱۱، ص ۵۳؛ كشف الحجب والاسرار، ص ۳۶.

۱۸. ریحانة الادب، ج ۳، ص ۳۶۰؛ الذريعة، ج ۱، ص ۴۳۱.

۱۹. الاعلام، ج ۸، ص ۱۸؛ أهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۳۰.

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره موقت ۳/ ۵۵۵۰.

۱۰. الاربعون حديثاً فی فضائل اميرالمؤمنين (ع)، محمد بن احمد بن حسن نيشابوری.

۱۱. الاربعون حديثاً من احاديث سيد المرسلين فی مناقب اميرالمؤمنين (ع)، امير جمال الدين عطاء الله بن فضل الله حسيني فارسي دشتكي هروي (م ۹۱۷ یا ۹۳۶ ق). ۲۰. تحقيق: محمد حسن زبیری، بیروت: مجمع البحوث الاسلامیة، ۱۴۱۳ ق، ۹۵ ص، وزیری.

نسخه ها

کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۱/ ۲۱۱۷.

کتاب خانه مجلس شورای اسلامی، ش ۴۲۱۳/ ۵۶۰۳.

کتاب خانه آستان قدس، شماره ۱۵۹۴/ ۱۵۹۸.

کتاب خانه وزیری یزد.

دار صدام بغداد، شماره ۳/ ۲۲۶۹۵.

۱۲. الاربعون حديثاً فی فضائل اميرالمؤمنين (ع)، محمد صادق بن محمد اسدی جزایری شیرازی. ۲۱.

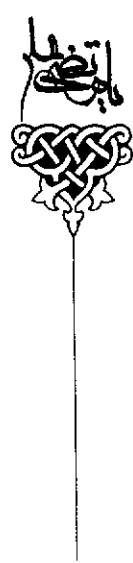
نویسنده، کتاب را از منابع اهل سنت استخراج کرده است. تنها دو روایت آن، از منابع شیعه است: یکی از عیون الأخبار است و دیگری از اربعین شیخ بهایی.

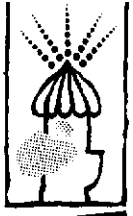
۱۳. الاربعون حديثاً فی فضائل اميرالمؤمنين (ع) من طرق العامة، حیدر قلی خان، سردار کابلی. ۲۲.

۲۰. ریحانة الادب، ج ۳، ص ۳۲۸؛ مرآة الکتب، ج ۲، ص ۲۲؛ اهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۳۶.

۲۱. الذریعة، ج ۱، ص ۴۱۸؛ معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت (ع)، ج ۵، ص ۱۶۶.

۲۲. ریحانة الادب، ج ۳، ص ۱۳-۱۴؛ الذریعة، ج ۱، ص ۴۱۵.

۱۴. الاربعون حديثاً فضائل علی (ع)، ناد علی بروجردی فرزند غلامعلی . ۲۳

این چهل حدیث، برگرفته از کتاب الصواعق المحرقة فی ابن حجر است .

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره ۳۳۱۶، در هفت ورق . (فهرست، ج ۹، ص ۹۶)

۱۵. الاربعون حديثاً فی فضائل امیرالمؤمنین و اهل بیته (ع)، میر سید علی همدانی . ۲۱

نسخه

کتاب خانه پاریس .

۱۶. الاربعین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)، حسن بن علی صفار . ۲۵

۱۷. الاربعون حديثاً من الاربعین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)، منتجب الدین علی بن

شیخ عبیدالله (م ۵۸۵ق) . ۲۶

تحقیق: مدرسه الامام المهدي (ع)، قم: ۱۴۰۸ق، ۱۲ص، وزیری .

بر این کتاب، حاشیه ای به قلم شیخ عبد علی بن حسین جزایری وجود دارد .

نسخه ها

کتاب خانه آیه الله حکیم نجف، شماره ۹۹/۱ .

کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۲۱۴۰/۳ .

معهد احیاء التراث الاسلامی قم، ص ۴۵ عکسی .

۱۸. الاربعون حديثاً فی الفضائل، زین الدین بن علی بن احمد شامی (م ۱۹۱۶ق) .

۱۹. الاربعون حديثاً، عبدالله بن محمود بن سعید شوشتری خراسانی (م ۹۹۷ق) . ۲۷

۲۰. الاربعون حديثاً فی فضائل امیرالمؤمنین (ع) و مناقبه، محمد جعفر استرآبادی،

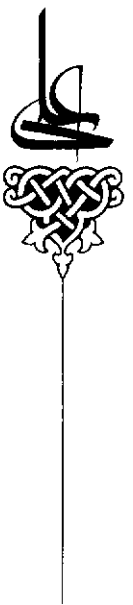
۲۳. تراجم الرجال، ص ۲۳۶ .

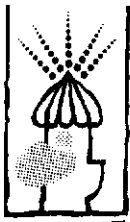
۲۴. معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت (ع)، ج ۵، ص ۱۶۸؛ اهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۳۰ .

۲۵. اهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۳۵ .

۲۶. الذریعة، ج ۱، ص ۴۳۳؛ کشف الحجب و الاستار، ص ۳۴ .

۲۷. الذریعة، ج ۱، همان، ص ۴۲۱ .

مشهور به شریعتمدار (م ۱۲۶۳ ق). ۲۸.

این کتاب، به فارسی است.

۲۱. الأربعون الممتقی من مناقب المرتضی علیه رضوان العلیّ الأعلى، رضی الدین،

ابو الخیر احمد بن اسماعیل بن یوسف طالقانی قزوینی شافعی (۵۱۲-۵۹۰). ۲۹. مجلّة تراثنا، شماره ۱۴، تحقیق: سید عبدالعزیز طباطبایی، ۱۴۰۵ق، ص ۱۰۱-۱۲۸.

نسخه‌ها

کتاب خانه کاشف الغطاء نجف، شماره ۵۱۴.

کتاب خانه شهید علی پاشا در کتاب خانه سلیمانیة اسلامبول، شماره ۵۳۹.

۲۲. الأربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، ضیاء الدین ابوالمؤید موفق بن احمد

مکی خوارزمی (۴۸۴-۵۶۸ ق). ۳۰.

۲۳. الأربعین فی فضائل علی بن ابی طالب، رضی الدین قزوینی حاکم. ۳۱.

۲۴. الأربعین فی مناقب امیر المؤمنین (ع)، ابو عبدالله محمد بن مسلم بن ابوالفوارس رازی. ۳۲.

۲۵. الأربعین فی حبّ امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع)، علی ابو معاش.

شریعت - دار الاعتصام، ۱۳۷۸ ش، ج ۱، ص ۴۱۹، ص ۴۱۹، وزیر.

۲۶. کتاب الأربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، محسن بن محمد بن یوسف آل

عصفور بحرانی. ۳۳.

۲۷. أربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، مقرب علی خان تقوی جگراتوی. ۳۴.

حیدرآباد دکن، ۱۲۸۲ ق، ۴۳۲ ص.

۲۸. همان، ج ۱، ص ۴۱۳ و ج ۵، ص ۳۱۰؛ ریحانة الادب، ج ۳، ص ۲۰۸.

۲۹. الغدير، ج ۷، ص ۱۱؛ كشف الظنون، ج ۱، ص ۵۷.

۳۰. أهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۲۴؛ تراثنا، ش ۱، ۱۴۰۵ق، ص ۲۱.

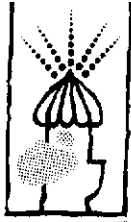
۳۱. كشف الظنون، ج ۱، ص ۵۷.

۳۲. معجم ما كتب عن الرسول و أهل البيت (ع)، ج ۵، ص ۱۷۳.

۳۳. همان، ص ۱۷۲ (به نقل از تاریخ البحرين، مخطوط، ص ۲۳۰).

۳۴. الذريعة، ج ۱۱، ص ۵۳.

۲۸. کتاب الأربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، خطیب بغدادی (م ۴۶۳ق). ۳۵

۲۹. الأربعون حديثاً فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، مؤلف: ناشناخته

نسخه

کتاب خانه ملی، شماره ۲/۲۸۶۷.

۳۰. الأربعون حديثاً فی فضائل علی (ع)، مؤلف: ناشناخته.

نسخه

کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۲/۲۱۱۷.

۳۱. الأربعون حديثاً فی فضائل علی (ع)، تقتمش.

نسخه

کتاب خانه آستانه قم، شماره ۳/۵۸۹۲.

۳۲. أربعین حجّت (شرح چهل حدیث در فضائل امیر المؤمنین -ع-)، حمید الدین

حجّت هاشمی خراسانی.

قم: نشر حاذق، ۱۳۷۰ش، ۲۵۶ص، وزیری.

۳۳. الأربعون حديثاً فی فضائل علی (ع)، مؤلف: ناشناخته.

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره ۹۷۸۲.

۳۴. الأربعون حديثاً فی فضائل علی (ع)، مؤلف ناشناخته.

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره ۷۴۹.

۳۵. الأربعون حديثاً من الأربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، محمدرضا طیبی

نجفی (۱۳۲۲-۱۴۰۵ق). ۳۶

قم: مطبعة سيد الشهداء (ع)، ۱۴۱۶ق، ۲۴۸ص، وزیری.

۳۵. اهل البيت (ع) فی المكتبة العربية، ص ۳۴؛ تراثا، ش ۱، ۱۴۰۵ق، ص ۲۰.

۳۶. الدرعية، ج ۱، ص ۴۳۲.

۳۶. الأربعون حديثاً في اثبات امامة أمير المؤمنين (ع)، سليمان بن عبد الله ماحوزي

بحراني (۱۰۷۵-۱۱۲۱ق). ۳۷

تحقیق: سید مهدی رجایی، ناشر: محقق، ۱۴۱۷ق.

مؤلف، احادیث کتاب را از طرق اهل سنت، جمع آوری و شرح نموده است.

۳۷. أربعون حديث في فضائل علي (ع)، مؤلف: ناشناخته. ۳۸

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی، در مجموعه شماره ۷۴۱ از ص ۱۹۲-۱۹۶ پ.

(فهرست، ج ۲، ص ۳۵۱)

۳۸. الأربعين في فضائل أمير المؤمنين (ع)، مؤلف: ناشناخته. ۳۹

نسخه

کتاب خانه آستان قدس رضوی، در مجموعه ۱۳۵۹۵، تحریر ۱۲۶۹ق.

۳۹. الأربعين في فضائل أمير المؤمنين (ع)، مؤلف: ناشناخته. ۴۰

مشهد، ۱۲۳۶ق، ۸ص، چاپ سنگی.

۴۰. الأربعون حديثاً في فضائل أمير المؤمنين و سيدة نساء العالمين - صلوات الله و

سلامه عليهما - برواية عائشه، احمد محمودی.

بیروت: مؤسسة البلاغ، ۱۴۱۰ق، ۲۰۸ص.

این کتاب به فارسی نیز ترجمه و منتشر شده است.

۴۱. الأربعين في اثبات الخلافة بلا فصل لأمير المؤمنين (ع)، شیخ مفید (م ۴۱۳ق).

نسخه

کتاب خانه مدرسه امام عصر (ع) شیراز، شماره ۳۶۱.

۴۲. الأربعون حديثاً في فضائل علي بن أبي طالب (ع)، مؤلف: ناشناخته.

۳۷. معجم ما كتب عن الرسول و أهل البيت (ع)، ج ۵، ص ۱۶۷.

۳۸. همان، ج ۵، ص ۱۶۵.

۳۹. همان، ص ۱۷۲.

۴۰. همان جا؛ فهرست عربی مشار، ص ۳۷.

نسخه ها

کتاب خانه آیه الله مرعشی ، شماره موقت ۴/ ۴۳۰۹ .

کتاب خانه آیه الله مرعشی ، شماره موقت ۳/ ۷۷۶۵ .

۴۳ . الاربعون حديثاً ، مؤلف : ناشناخته .

نسخه

کتاب خانه آیه الله مرعشی ، شماره ۶۳۷۲ .

۴۴ . الاربعين في فضائل أمير المؤمنين (ع) ، مؤلف : ناشناخته .

نسخه

از کتب اهدایی مقام معظم رهبری به کتاب خانه آستان قدس ، شماره ۲/ ۱۰۱۳ .

۴۵ . اربعين (چهل حدیث در فضایل علی - ع -) ، مؤلف : ناشناخته .

نسخه

کتاب خانه مسجد اعظم قم ، شماره ۱۱/ ۲۱۳۵ .

۴۶ . اربعين ، محمد علی قرچه داغی (م ح ۱۳۱۰ ق) . ۴۱

این کتاب ، در سال ۱۳۰۰ ق ، در تبریز چاپ شده است .

۴۷ . ترجمه چهل حدیث در مناقب امیرالمؤمنین (ع) ، عبداللطیف بیرجندی .

نسخه ها

کتاب خانه آستان قدس ، شماره ۸/ ۲۶۵۳ ، احتمالاً .

کتاب خانه وزیری یزد ، شماره ۲/ ۱۱۱۱ .

کتاب خانه آیه الله مرعشی ، شماره ۵۳۷۲ .

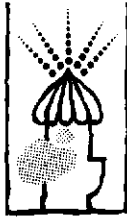
۴۸ . چهل حدیث در شأن حضرت امیرالمؤمنین (ع) و داستان مختصر غدیر از کتاب

«الغدیر» ، حبیب الله شیرخدایی .

تهران ، ۱۹۷۵ م ، ۴۸ ص .

۴۹ . چهل حدیث در فضایل علی (ع) ، دانش آموزان مسجد مصطفی (ص) .

تهران، ۱۹۷۷م، ص ۴۹، چاپ دوم.

۵۰. چهل حدیث در فضایل و مناقب علی (ع)، مؤلف: ناشناخته.

مشهد، ۱۳۳۶ق، ۸ص، سنگی.

۵۱. چهل حدیث در فضایل حضرت علی از کتب اهل سنت و شرح آن، مؤلف: ناشناخته.

نسخه

از کتب اهدایی مقام معظم رهبری به کتاب خانه آستان قدس، شماره ۴/۱۴۸۹.

۵۲. چهل حدیث فضایل امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع)، تدوین: خانه کتاب ایران.

خانه کتاب ایران، ۱۴۱۵ق، ۴۹ص.

۵۳. چهل حدیث، مؤلف: ناشناخته. ۴۲

با ترجمه فارسی.

۵۴. سرور الشیعة، محمد باقر مجلسی (م ۱۱۱۰ق).

چاپ ایران، ۱۲۸۴ق (سنگی) و ۱۳۱۳ق. ۴۳

۵۵. شناخت امام مبین یا اربعین ولایی، احمد سیاح.

انتشارات اسلام، ۱۳۷۰ق، ۱۲۸ص، رقعی.

۵۶. مصباح الهدایة فی اثبات الولاية، سید علی موسوی بهبهانی. ۴۴

مشمول بر چهل حدیث معتبر در تفسیر چهل آیه قرآن مجید درباره ولایت و خلافت

امام علی (ع) و فضایل و مناقب اهل بیت عصمت و طهارت است و چند چاپ دارد که به

برخی اشاره می شود:

۱) با مقدمه: سید مرتضی حکمی، قاهره: مطبوعات النجاح، ۱۳۹۶ق/۱۹۷۱م،

۳۳۶ص، دوم.

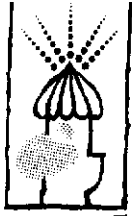
۴۲. الذریعة، ج ۵، ص ۳۱۵.

۴۳. همان، ج ۱، ص ۴۱۱ و ج ۱۲، ص ۱۷۴؛ فهرست مشار، ج ۱، ص ۲۱۵؛ معجم ما کتب عن

الرسول و اهل البيت (ع)، ج ۶، ص ۱۱.

۴۴. معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت (ع)، ج ۶، ص ۳۲.

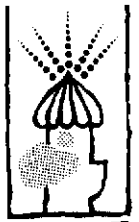
- ۲) زیر نظر: رضا استادی، اهواز: مدرسه دارالعلم، ۱۴۱۸ق، ۳۸۴ص، چهارم، وزیری.
- این کتاب ارزنده، یک بار توسط استاد علی دوانی با نام فروغ هدایت، به فارسی ترجمه شده و به وسیله کتابخانه صدر تهران، در ۳۱۶ صفحه رقعی منتشر شده است.
- بار دیگر، توسط آقای سید محمدرضا شفیعی، به نام شاهراه هدایت در اثبات امامت شاه ولایت، در سال ۱۳۷۲ق، در قم در ۳۵۱ صفحه به چاپ سنگی رسیده است.
۵۷. الاربعین فی فضائل مولانا امیر المؤمنین (ع)، محمد رضا بانی کاشانی. ناشر: مؤلف، ۱۳۷۴ش.
۵۸. جلوه خدا، لسان الدین رستگار جویباری.
- قم: بنیاد پژوهش های علمی و فرهنگی نورالاصفیاء، ۱۳۷۸ش، ۱۲۰ص، رقعی.

ضمیمه*

۵۹. الاربعون حدیثاً علمها الرسول لعلی (ع)، مؤلف: ناشناخته. نسخه ها
- کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۷۰۱۳. (فهرست، ج ۱۶، ص ۴۲۹)
۶۰. الاربعین المستندة فی الخلافة و الخلفاء، محمد بن احمد بن محمد بن مرزوق عجیسی تلمسانی. ۴۵
۶۱. چهل حدیث در فضایل امیر المؤمنین (ع) با ترجمه منظوم، مؤلف ناشناخته. نسخه
- کتابخانه آیه الله گلپایگانی، شماره ۱۸/۱۸۲. (فهرست، ج ۱، ص ۳۳)
۶۲. سنة الأربعین فی سنة الأربعین، سید ضیاء الدین فضل الله حسینی راوندی کاشانی (زنده در ۵۴۸ق).
- مؤلف، صاحب کتاب های ادعیه السرّ و ضوء الشهاب است.

* این بخش از مقاله، تألیف آقای علیرضا هزار است. علوم حدیث

سید بن طاووس، پاره‌ای از این کتاب را در یقین آورده است.

۶۳. چهل حدیث در فضیلت علی (ع)، محمد تقی مجلسی.

نسخه

کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۲۲۵۱. (فهرست، ج ۹، ص ۹۰۷)

۶۴. الأربعون حديثاً، حسن بن محمد دیلمی. ۲۶

سومین حدیث این رساله، حدیث غدیر است.

۶۵. أربعون حديثاً رواية أمير المؤمنين علي بن ابن طالب (ع)، سلیمان بن ابراهیم بن

عمر علوی (۸۲۵ق). ۴۷

در برخی از کتاب خانه های یمن، نسخه هایی از این کتاب، موجود است.

۶۶. الأربعون الحديث العلوية، قاضی جعفر بن احمد بن عبدالسلام بن ابی یحیی

بهلولی زیدی (۵۷۶ق). ۴۸

نسخه

المتحف البريطاني، مجموعه ۳۹۱۹. ۵۲، ورقة ۱۰-۳۸.

۶۷. الأربعون حديثاً فی المناقب المرتضوية والمآثر العلوية، طیب بن محمد طیب

سبزواری (قرن ۱۰).

نسخه

کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، میکرو فیلم شماره ۲۴۶۹. (فهرست، ج ۱،

ص ۶۹۹، ۳۰ برگ)

۶۸. الأربعين فی اثبات الخلافة بلا فصل لأمير المؤمنين (ع)، محمد مفید بن حسین

شیرازی (۱۳ق).

این رساله، در دفتر سوم میراث حدیث شیعه، به چاپ رسیده است.

۴۶. الذريعة، ج ۱، ص ۴۱۴.

۴۷. مصادر الفكر العربي الاسلامی فی الیمن، ص ۴۷.

۴۸. مصادر التراث الیمنی فی المتحف البريطاني، ص ۱۴۸.

نسخه ها

- کتاب خانه مدرسه امام عصر (عج) شیراز، شماره ۳۶۱. (فهرست، ج ۱، ص ۵، ۷۳ برگ)
 کتاب خانه آیه الله مرعشی، شماره ۱۵۰۸. (فهرست، ج ۴، ص ۳۱۱، ۷۴ برگ)
 ۶۹. الأربعین فی إمامة الأئمة الطاهرين، محمد طاهر بن محمد حسين شیرازی قمی (۱۰۹۸ق).
 این کتاب، با تصحیح: سید مهدی رجایی، چاپ شده است.

نسخه ها

- کتاب خانه آستان قدس، شماره ۱۵۷۶۵. (فهرست، ج ۱۴، ص ۲۱)
 کتاب خانه آستان قدس، ش ۷۱۲۰. (فهرست، ج ۱۴، ص ۳۰، ۱۸۹ برگ)
 کتاب خانه دانشکده الهیات مشهد، شماره ۱۴۶۵. (فهرست، ج ۲، ص ۶۱۰).
 کتاب خانه روضاتی اصفهان شماره ۵۳. (فهرست، ص ۲۳۴، ۱۸۵ برگ)
 ۷۰. الأربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، صادق بن ابی القاسم.
 این کتاب، یکصد حدیث را در بردارد.

نسخه

- کتاب خانه مهدوی تهران، ش ۵۵۴. (نشریه نسخه های خطی، ج ۲، ص ۱۳۶)
 ۷۱. الأربعون حدیثاً، ابراهیم بن سلیمان قطیفی حلی نجفی (م ۹۵۰ق).
 قم: مدرسه الامام المهدی (ع).

نسخه ها

- کتاب خانه آستان قدس، شماره ۱۱۷۰۵. (فهرست، ج ۱۴، ص ۴۳)
 کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۲۱۱۳. (فهرست، ج ۸، ص ۷۴۸)
 ۷۲. الأربعون حدیثاً عن أربعین شیخاً من أربعین صحابياً، علی بن عبدالله بن بابویه
 قمی رازی (م ۵۸۵ق).

نسخه ها

- کتاب خانه ملک، شماره ۱۵۷۲. (فهرست، ج ۵، ص ۲۹۷)
 کتاب خانه مرکز احیاء میراث اسلامی، عکس شماره ۴۹. (فهرست عکسی، ج ۱، ص ۶۳)
 کتاب خانه آستان قدس، شماره ۵۶۷۵. (فهرست، ج ۵، ص ۱۶، ۱۳ برگ)

کتاب خانه آستان قدس ، شماره ۷۷۹۱ . (فهرست ، ج ۱۴ ، ص ۲۸ ، ۱۷ برگ)
 ۷۳ . الأربعون حديثاً في الفضائل و المناقب ، اسعد بن ابراهيم بن حسن حلی اربلی
 (زنده در ۱۰۶۱ ق).

نسخه ها

کتاب خانه آیه الله گلپایگانی ، شماره ۱۰۳/۲۵ ، ۱۷ برگ .
 کتاب خانه آستان قدس ، شماره ۸۲۷۵ . (فهرست ، ج ۱۴ ، ص ۴۱ ، ۲۵ برگ)
 کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران ، شماره ۲۱۴۰ . (فهرست ، ج ۹ ، ص ۷۷۹ ، ۱۹۰ برگ)
 کتاب خانه مرکزی دانشگاه تهران ، شماره ۲۱۱۷ . (فهرست ، ج ۸ ، ص ۷۵۶ ، ۱۶ برگ)
 ۷۴ . سلّم درجات الجنة في معرفة فضائل أبي الأئمة ، محمد بن محمد رضا بن
 اسماعيل بن جمال الدين قمی مشهدی (ق ۱۲ ق).

او صاحب تفسیر کنز الدقائق است .

نسخه

کتاب خانه ملک تهران ، شماره ۵۹۲۰ . (فهرست ، ج ۳ ، ص ۴۷۶ ، ۸۶ برگ) .
 ۷۵ . الأربعين في فضائل مولانا أمير المؤمنين (ع) ، محمد رضا بانی کاشانی .
 قم ، ناشر : مؤلف ، ۱۳۷۳ ش .
 ۷۶ . چهل حدیث جالب از حضرت علی بن ابی طالب (ع) ، حبیب الله چایچیان .
 تهران : نشر طلوع ، ۱۳۶۹ ش .
 ۷۷ . چهل حدیث حضرت علی (ع) ، حسین بن سیف الدین هروی .
 مقدمه و تصحیح : کاظم مدیرشانه چی ، آستان قدس رضوی ، ۱۳۶۵ ش .
 ۷۸ . الأربعين في أحوال النُصّاب و المخالفين ، سیّد میر فیض الله بن عبدالقاهر
 حسینی تفرشی غروی (۱۰۲۵ ق) . ۴۹ .

تهران ، ۱۳۱۴ ش ، در چاپ سنگی ، همراه با نثر اللثالی و أربعین شهید اوّل .

۷۹ . چهل مروارید ، مؤسسه نهج البلاغه .

تهران : مؤسسه نهج البلاغه ، ۱۳۶۳ ش ، ۳۸ ص .

این کتاب ، منتخبی از احادیث نهج البلاغه است که به گونه موضوعی گرد آمده اند .

